

Araştırma Makalesi / Research Article

Millî Mücadele Kahramanlarından Şerife Bacı'ya Yönelik Öğrenci Algıları¹

Student Perceptions towards Şerife Bacı One of the Heroes of the Millî Mücadele

Alperen ÇALIŞKAN² & Yusuf YILDIRIM³

Geliş/Received: 28.02.2024

Kabul/Accepted: 22.07.2024

Öz

Bu araştırmada, Millî Mücadele kahramanlarından Şerife Bacı'ya yönelik öğrenci algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Betimsel tarama modelinde nitel bir çalışma olarak yürütülen araştırmanın çalışma grubunu, Kastamonu ilinin Tosya ilçesinde öğrenim gören ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesiyle seçilen 254 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen metafor formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin Şerife Bacı hakkında 95 adet metafor geliştirdiği tespit edilmiştir. Bunlar arasında; "kahraman", "anne", "asker", "vatansever", "güçlü bir kadın" ve "Türk Bayrağı" metaforlarının en sık tekrarlananlar olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen tüm metaforların gerekçeleri temel alındığında "fedakâr olarak Şerife Bacı", "cesur olarak Şerife Bacı", "yanstıcı olarak Şerife Bacı", "şefkat olarak Şerife Bacı" ve "lider olarak Şerife Bacı" şeklinde beş farklı kategorinin ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bulgular neticesinde; Şerife Bacı'nın tek bir metafor ve kavramsal kategoriyle açıklanamadığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte Şerife Bacı'nın öğrenciler tarafından farklı değerleri temsil eden bir rol model olarak algılandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şerife Bacı, Millî Mücadele, kahraman, algı, metafor.

Abstract

In this research, it is aimed to determine how Şerife Bacı one of the heroes of the Millî Mücadele is perceived by students. The study group of the research, which was designed as a qualitative study in the descriptive survey model, consists of 254 students who were selected with easily accessible sampling method study and in Tosya district of Kastamonu province. In this research, as a data collection tool, was used metaphor form developed by the researchers and the obtained data was analyzed with content analysis. As a result of the analysis, it was determined that students developed a total of 95 metaphors about Şerife Bacı. Among these; it was detected that the most frequently repeated metaphors were "hero", "mother", "soldier", "patriot", "strong a woman" and "Turkish Flag". Based on the justifications of all the metaphors developed within the scope of the research, it was found that five different categories emerged as "Şerife Bacı as a self-sacrifice",

¹ Bu makale IX. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar/ Corresponding Author, Araş. Gör. Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Muş, Türkiye. E-posta: alperenncaliskann@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7804-5661>

³ Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Siirt, Türkiye. E-posta: yusufyildirimakademik@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0035-8443>

"Şerife Bacı as a brave", "Şerife Bacı as a reflector", "Şerife Bacı as a compassion" and "Şerife Bacı as a leader". In conclusion of these findings; it was concluded that of Şerife Bacı could not be explained with only a single metaphor and conceptual category. In addition, it has been determined that Şerife Bacı is perceived as a role model representing different values by the students.

Keywords: *Şerife Bacı, Millî Mücadele, hero, perception, metaphor.*

1. GİRİŞ

Türkler, İslamiyet öncesi ve sonrasında kültürel anlamda pek çok değer edinmiş bir millettir. Bu değerlerle somut yapı, kavramsal (soyut) miras ve tarihi şahsiyetler şeklinde karşılaşabilmektedir. Özellikle tarihi şahsiyetler eserleri ve fikirleriyle geniş toplulukları etkileyip akım oluşturabilen bireylerdir (Okur, 2012, s. 200). Bu bakımdan tarihi şahsiyetler eserleri, kişilik ve fikirleriyle geçmişten bugüne kadar unutulmadan gelen, gösterdikleri davranışlarla gelecek kuşaklara örnek olan (Kılcan, Akbaba ve Gülbudak, 2017, s. 550) ve kurucu simgeler için aktarıcı işlevi taşıyan insanlardır (Elmas, 2007, s. 2).

Çağdaş eğitim anlayışlarında tarihi şahsiyetlerden aktif şekilde yararlanılarak fedakârlıklarının gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmektedir (Kılcan, Akbaba ve Gülbudak, 2017, s. 550). Bu şahsiyetler arasında değerlendirilen milli kahramanlara da çeşitli derslerde yer verilerek öğrencilerin milliyetçilik, kimlik, kültür ve vatandaşlık kazanımları geliştirilmeye çalışılmaktadır (Elban, 2018, s. 103). Milli kahramanlar tarih öğretiminin yanı sıra değer eğitimi, davranış, karakter ve kişilik gelişiminde önemli bir yer edinmiş durumdadırlar (Karakuş ve Çoksever, 2019, s. 47). Bu doğrultuda da derslerin içeriğine uygun olacak şekilde kahramanların konu edinilmesi, öğrencilerin onlarla özdeşim kurarak rol model almalarına ve onları kendi kahramanları yapmalarına imkân tanıyabilmektedir (Aslan, 2009, s. 38).

Milli kahramanları öğrencilerle tanıştırmamanın, gerçeklik ve inandırıcılık duygusunu güçlendirme noktasında etkili olacağı görüşü hakimdir (Karakuş ve Çoksever, 2019, s. 48). Bu kapsamda eğitim öğretim süreçlerinde milli kahramanların kullanımının öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal anlamda gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 80). Derslerde yer alan kahramanlarla öğrenciler bir yandan onların temsil ettiği değerleri öğrenirlerken diğer yandan örnek alacakları rol modelleri keşfederek kendi geçmişleriyle bağlarını canlı tutma imkânına sahip olmaktadır (Aslan, 2009, s. 41). Bu açıdan derslerde milli değer taşıyan kahramanların bulunması, öğrencilerin geçmişlerini tanıyarak geleceklerini inşa etmelerini destekleyecek mahiyettedir.

Tarihi kahramanların bireylere rol model olma gibi bir işlevi vardır (Faiz ve Karasu Avcı, 2019, s. 697). Öğrencilerin kendileriyle aynı cinsiyetlerindeki kahramanları, daha üst düzeyde benimseyerek olumlu anlamlar yükledikleri araştırma bulgularıyla desteklenmiş durumdadır (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011, s. 294). Kahraman kavramıyla da zihinde sadece erkekler canlanmamalıdır. Türk tarihinde Jale İnan, Halime Çavuş, Halet Çambel, Nezahat Onbaşı, Kara Fatma, Sabiha Gökçen, Safiye Ali, Şerife Bacı, Nene Hatun ve Afet İnan gibi sayıları arttırılabilecek birçok başarılı kadın bulunmaktadır. Ders kitaplarında da bu kadın kahramanlardan alçak gönüllülük, bilimsellik, birlik-beraberlik, çalışkanlık, doğruluk-dürüstlük, duyarlılık, eşitlik, fedakârlık, iyilik, liderlik, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik, cesaret, dayanışma, kültürel mirasa sahip çıkma, öz güven, saygı, sevgi, nazik, şefkatli ve sabırlı olma gibi değerleri geliştirmede yararlanıldığı görülmektedir (Karakuş ve Çoksever, 2019, s. 48-56).

Türk toplumlarında, Türk kadınının ülkesi ve milletine sahip çıkma özelliğinin ileri seviyelere ulaştığının en son kanıtlarından birisi de Milli Mücadele dönemidir. Milli Mücadele esnasında kahramanca hareket eden Türk kadını, zafere ulaşılmasında ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulmasında oldukça fazla emeği vardır. Kastamonu'da abideleşen Şerife Bacı da kahramanca mücadele eden Türk kadınını yansıtabilecek iyi bir örneği temsil etmektedir (Koç, 2011, 181). Şerife Bacı, 1921 yılının zorlu kış şartlarının hakim olduğu aylarda önünde kağnısı, sırtında çocuğuyla İnebolu'dan Kastamonu'ya cephaneye götürürken Kastamonu Kışlası önüne kadar gelmiş, mermileri ve çocuğunu korumak için donarak şehit olmuştur. Ardından fırtına ve tipinin sabahında Kastamonu kışlasından çıkan devriye ekibi tarafından bulunmuştur. Devriye ekibi ilk olarak kağnıda üstü kardan korunması için battaniyeye örtülmüş cephaneye ve cephanelerin arasındaki kuru otlara yatırılmış bir bebek görmüştür. Sonrasında gerçekleştirilen araştırmalarla şehitlik mertebesine erişen bu kadının bir gece önceki tipide kaybolan Şerife Bacı olduğu tespit edilmiştir (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023).

Şerife Bacı gibi Milli Mücadele süresince cephe ve cephe gerisinde çaba harcayan çok sayıda Türk kadınının vatanseverlik, dayanışma ve mücadele ruhunu öğrencilere hissettireceği, onların değer gelişimlerine katkı sağlayacağı (Karagözoğlu, 2018, s. 101) ve kazanımlarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir (Faiz ve Karasu Avcı, 2019, s. 698). Kadının toplumdaki yeri ve statüsünü göstererek öğrencilerin rol model alacakları kişilikleri de kadın kahramanlar oluşturmaktadırlar (Karakuş ve Çoksever, 2019, s. 57). Burada dikkat edilmesi gereken husus ise konunun derslerde ele alınmasından önce öğrencilerin kadın kahramanlara yönelik nasıl bir algıya sahip olduğunun tespitinin yapılmasıdır. Bu tespit, öğretim programı geliştiricilere, ders kitabı hazırlayıcılara ve öğretmenlere eğitim öğretim süreçlerinde nasıl bir yöntem izlemeleri hususunda yol gösterici nitelikte olacaktır.

Alanyazın tarandığında öğrencilerin Milli Mücadele dönemi kadın kahramanlarından Şerife Bacı'ya ilişkin nasıl bir algıya sahip olduklarını belirlemeye çalışan hiçbir araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırmalarda daha çok, kahramanların kitaplarda yer alma durumunun incelendiği (Aslan, 2009; Ceran, 2015; Karakuş ve Çoksever, 2019), eğitimde rollerinin ele alındığı (Elban, 2018), öğrencilerin bilgileri, tutumları ve algılarının saptandığı (Elmas, 2007; İmik Tanyıldızı, 2011; Duran, 2012; Okur, 2012; Yazıcı, 2014; Gündüz ve Ocak, 2016; Ungan, Cevher ve Kurt, 2017; Batur ve Özcan, 2019; Faiz ve Karasu Avcı, 2019; Karaman, 2019; Torun, Doğan ve Gülüm, 2020; Uyar, 2020), vatanseverlik değerine etkisinin belirlendiği (Karagözoğlu, 2018) görülmüştür. Milli Mücadele sürecinin önemli isimlerinden birisi olan Şerife Bacı'ya yönelik öğrenci algılarını belirlemeye çalışan araştırmalara rastlanılmaması, erkek kahramanların araştırmalarda daha çok konu edinilmesi de alanyazında kadın kahramanlara yönelik araştırma ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda araştırmada öğrenimlerine devam eden sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencilerinin Şerife Bacı'ya yönelik sahip oldukları algıların metaforlar yoluyla belirlenmesi amaçlanmıştır:

1. Sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencilerinin Şerife Bacı'ya yönelik sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencilerinin Şerife Bacı'ya yönelik sahip oldukları metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencilerinin Şerife Bacı'ya yönelik algıları metaforlarla tespit edilmeye çalışılmıştır. Metaforların algıları ortaya çıkarmada önemli araçlardan birisi olması bakımından (Kılcan, 2021, s. 89), öğrencilerin Şerife Bacı'ya ilişkin sahip oldukları algıların belirlenmesinde yararlanılabileceği düşünülmüştür. Araştırma betimsel tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişten bugüne kadar varlığını devam ettiren durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir. Bu model kapsamında araştırmanın konusunu oluşturan birey, nesne ya da olay kendi şartları içerisinde ve var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2012, s. 77). Araştırmaya katılan öğrencilerin Şerife Bacı'ya dair algılarının ayrıntılı ve var olduğu gibi belirlenmeye çalışılmasından ötürü de betimsel tarama modelinin kullanımı tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kastamonu ilinin Tosya ilçesinde bulunan çeşitli okullarda öğrenimlerine devam eden sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Özellikle çalışma grubunun belirlenmesinde sekizinci ve on ikinci sınıfta görülen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriğinde Milli Mücadele'nin konu edilmesi etkili olmuştur. Öğrenciler amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre seçilmiştir. Bu yöntemin tercihi araştırmacılardan birisinin memleketinin Tosya ilçesi olmasından kaynaklanmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi araştırmacıya erişilmesi basit olan bir çalışma grubu seçme fırsatı tanımakla birlikte sürece hız ve pratiklik katmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 113). Bu çalışmada yer alan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf dağılımları Tablo 1'de ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sınıf ve cinsiyet dağılımlarının incelenmesi

Cinsiyet	8. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Erkek	62	72	134
Kız	60	60	120
Toplam	122	132	254

Tablo 1'e bakıldığında çalışmaya toplamda 254 (134 erkek-120 kız) öğrencinin katıldığı görülmektedir. Öğrencilerin 122'si (62 erkek-60 kız) sekizinci sınıfta, 132'si (72 erkek-60 kız) ise on ikinci sınıfta öğrenimlerine devam etmektedir. Buradan hareketle, çalışmaya katılan kız öğrencilerinin sayısının her iki öğrenim düzeyinde eşit olduğu ve erkek öğrenci sayısında on ikinci sınıf düzeyinin çok az bir farkla önde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre neredeyse eşit bir dağılımda olduğu ifade edilebilir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın veri toplama aracının tasarlanmasından önce Milli Mücadele kahramanlarından Şerife Bacı için detaylı bir alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Bu taramanın ardından öğrencilerin Şerife Bacı hakkında algılarını metaforlarla tespit etmeye çalışan hiçbir çalışmanın olmadığı saptanmıştır. Sonrasında araştırmacılar tarafından metafor formu geliştirilerek sosyal bilgiler ve tarih eğitimi üzerine çalışan iki farklı alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri çerçevesinde şekillenen metafor formunun üç bölüme ayrılmasına karar verilmiştir. Bu formun birinci bölümünde,

öğrencilerin cinsiyet ve sınıf seviyelerinin tespiti için iki soru bulunurken; ikinci bölümünde, Şerife Bacı hakkında algılarını belirlemek amacıyla "Şerife Bacı gibidir. Çünkü" ifadesi yer almıştır. Üçüncü bölümde ise öğrencilerin algılarını daha iyi yansıtabilmeleri ve araştırmacılar tarafından metaforların daha iyi anlamlandırılabilmesi için resim ya da karikatür çizimleri istenmiştir.

Öğrencilere metafor formları dağıtılmaya başlamadan önce, metafor araştırmalarını bilmeyen öğrenciler için metafor kullanımı bir örnekle kısaca açıklanmıştır. Örnek olarak ifade edilen "dünya" kavramının sınıfta iyice anlaşıldığının fark edilmesiyle formlar öğrencilere sırayla verilmiştir. Bu formlarda ilgili alanlardaki boşlukları doldurmaları için kendilerine 20-30 dakika arasında süre tanınmıştır. Bu sürede katılımcılardan toplamda 262 adet cevap alınmıştır. Cevaplar arasından birinci bölümü dolu olup ikinci ve üçüncü bölümleri yanıtlanmayan, gerekçeleri açıklanmayan ya da net bir şekilde anlamlandırılmayan sekiz adet form geçersiz sayılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin formları doldurmak için istekli bir davranış gösterdikleri belirtilebilir.

2.4. Veri Analizi

Bu araştırmada, ortaokul ve lise öğrencilerinin Şerife Bacı hakkında geliştirdikleri metaforlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizinin yapılmasındaki esas amaç, ulaşılan verileri açıklayacak ilişkileri ve kavramları saptamaktır. Bu amaç çerçevesinde de veriler tanımlanmaya çalışılarak içlerinde gizlenen hakikatler ortaya çıkarılır. İçerik analizinde kendi aralarında ilişkili verileri belirli kavram ya da temalarda birleştirerek bunları okuyucuların idrak edeceği biçimde düzenlemek ve yalın bir anlatım şekliyle sunmak istenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Ulaşılan verilerin analizi ve yorumlanması Saban'dan (2009, s. 285) faydalanılarak sırayla; verileri kodlama ve ayıklama aşaması, örnek metafor derleme aşaması, kategori geliştirme aşaması, geçerliği ve güvenilirliği sağlama aşaması ve verilerin bilgisayar ortamına aktarılması aşaması olmak üzere toplamda beş adımda tamamlanmıştır.

Verileri Kodlama ve Ayıklama Aşaması: Birinci aşamada, öğrencilerin geliştirmiş olduğu metaforların hepsi detaylıca incelenerek ilgili form biçimine uygun olup olmadıklarına bakılarak tek tek değerlendirilmiştir. Herhangi bir metaforun olmadığı, birden fazla metaforun kullanıldığı, geliştirilen metaforun gerekçelendirilmediği ve boş bırakıldığı formlar geçersiz sayılmıştır. İlgili forma uygun doldurulan metaforlar ise frekanslarına ve yüzdelere göre sıralanarak her katılımcının kâğıdında yer alan metafora göre kodlanmıştır. Gerçekleştirilen bu işlemlerin ardından da toplamda 254 öğrenci tarafından 95 adet metafor geliştirildiği saptanmıştır.

Örnek Metafor Derleme Aşaması: Bir sonraki aşamaya geçildiğinde, öğrencilerin geliştirmiş olduğu metaforlar alfabetik sırada listelenerek verilerin tekrardan kontrolü sağlanmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin geliştirdikleri metaforların tekrardan teyidi yapılmıştır. Sonrasında, metaforu temsil ettiği düşünülerden en az birer adet olacak şekilde örnek metafor ifadesi seçilmiştir. Böylelikle toplam 95 metaforun tamamını en iyi temsil ettiği düşünülen katılımcı metafor imgeleri oluşturularak "örnek metafor listesi" tamamlanmıştır.

Kategori Geliştirme Aşaması: Veri analizinin üçüncü aşamasında katılımcıların belirtmiş oldukları metafor yanıtlarının gerekçeleri doğrultusunda ve benzetme yönlerine bağlı çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Tüm bu metaforların dağıtılmasıyla da toplamda beş adet kategori meydana getirilmiştir.

Geçerliliği ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Dördüncü aşamanın gerekliliği olan geçerliliği sağlamak için hazırlanan form iki farklı alan eğitimi uzmanının (sosyal bilgiler-tarih) görüşleriyle şekillendirilmiştir. Verilerin analizi sırasında, çeşitli kategorilerde yer alan metaforların kendi kategorilerinde olup olmadıklarının tespiti için de yine aynı alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Bu aşamada metafor listeleri ve kategorileri alan uzmanları tarafından ayrıntılı olarak gözden geçirilmiştir. Sonrasında ise araştırmacının oluşturduğu kategoriler ile uzmanların yaptığı eşleştirmeler kıyaslanarak görüş birliği ve ayrılığı saptanmış, Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) formülüyle (Güvenilirlik=Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) araştırmanın güvenilirliği ortaya çıkarılmıştır. Nitel araştırmalar için uzman değerlendirmeleri ve araştırmacı arasındaki uyumun/uzlaşmanın %90 ve daha üstü olması halinde istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağladığı düşünüldüğünde (Saban, 2009, s. 288), hesaplamalar sonucu belirlenen %96 güvenilirlik oranıyla arzulanan düzeye erişildiği belirtilebilir. Tüm bunlarla birlikte araştırmanın geçerliliği için aşamaların hepsi detaylıca sunulmaya çalışılmıştır. Bunun yapılması için de detaylı betimlemelerden ve örneklerden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalar ayrıntılı betimlemelerle ham verilerin kavram ve temalara göre tekrardan düzenlenerek kişisel yorumlamada bulunmadan kendi doğası içinde sunulmasını gerekli kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 270).

Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılma Aşaması: Beşinci ve son aşamaya gelindiğinde katılımcıların metaforları bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin bilgisayara işlenmesiyle, sırasıyla metafor tablosu ve metafor kategori tablosu oluşturulmuştur. Tabloların oluşturulmasıyla, metafor tablosu için katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%); kategori tablosu için metafor sayısı (f) ve toplam metafor (f) hesaplanmıştır. Bu işlemlerin ardından her bir metafor kategorisini açıklamak amacıyla yüksek frekansa ve özgünlüğe sahip metaforlar “örnek metafor listesi” üzerinden alınarak gerekçelerini belirten ifadelerle (“...” tırnak içinde) doğrudan bulgular bölümüne yerleştirilmiş, katılımcıların cinsiyetlerine yönelik kodlamalar (KÖ, 5 = Kız Öğrenci 5 - EÖ, 5 = Erkek Öğrenci 5) yapılmıştır.

2.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederiz. Araştırma için Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Eğiti Kurulunun 03.06.2024 tarih, 8 sayılı toplantısı ve 72 numaralı karar ile yazısı ile gerekli izinler alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin Milli Mücadele kahramanlarından Şerife Bacı hakkında geliştirdikleri 95 adet metafor ve bu metaforların açıklanan gerekçelerinden yola çıkarak oluşturulan beş farklı metafor kategorisi ele alınmıştır. Öğrencilerin Şerife Bacı'ya yönelik geliştirdikleri metaforlar, tekrar etme sıklığı ve frekansına göre Tablo 2'de ifade edilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Şerife Bacı'ya yönelik geliştirdikleri metaforlar

Sıra No	Metafor Adı	Metafor Temsili		Sıra No	Metafor Adı	Metafor Temsili	
		f	%			f	%
1	Kahraman	54	21.26	49	Cesur	1	0.39
2	Anne	28	11.02	50	Çanta	1	0.39
3	Asker	10	3.94	51	Çınar Ağacı	1	0.39
4	Vatansever	8	3.15	52	Dağ	1	0.39
5	Güçlü Bir Kadın	7	2.76	53	Dedektif	1	0.39
6	Türk Bayrağı	7	2.76	54	Devlet	1	0.39
7	Aslan	6	2.36	55	Ejderha	1	0.39
8	Mermi	5	1.97	56	Elmas	1	0.39
9	Anadolu Kadını	4	1.57	57	Ev	1	0.39
10	Atatürk	4	1.57	58	Herkül	1	0.39
11	Azimli	4	1.57	59	Huzur	1	0.39
12	Melek	4	1.57	60	Işık	1	0.39
13	Vatan	4	1.57	61	İnternet	1	0.39
14	Ateş	3	1.18	62	Kalkan	1	0.39
15	Fedakârlık	3	1.18	63	Kamyon	1	0.39
16	Güneş	3	1.18	64	Kara Fatma	1	0.39
17	Özgürlük	3	1.18	65	Kararlılık	1	0.39
18	Savaşçı	3	1.18	66	Kedi	1	0.39
19	Altın	2	0.79	67	Kitap	1	0.39
20	Anka Kuşu	2	0.79	68	Komutan	1	0.39
21	Ayna	2	0.79	69	Korkusuz	1	0.39
22	Çelik	2	0.79	70	Köpek	1	0.39
23	Demir	2	0.79	71	Kurtarıcı	1	0.39
24	Duvar	2	0.79	72	Kurtuluş	1	0.39
25	Kağnı	2	0.79	73	Kuş	1	0.39
26	Kale	2	0.79	74	Malefiz	1	0.39
27	Kalp	2	0.79	75	Meşe Ağacı	1	0.39
28	Karınca	2	0.79	76	Millet	1	0.39
29	Kaya	2	0.79	77	Ölümsüzlük	1	0.39
30	Koruyucu	2	0.79	78	Ömer Halis Demir	1	0.39
31	Milliyetçi	2	0.79	79	Padişah	1	0.39
32	Örnek	2	0.79	80	Palto	1	0.39
33	Sembol	2	0.79	81	Piyon	1	0.39

34	Seyit Onbaşı	2	0.79	82	Sevgi	1	0.39
35	Yağmur	2	0.79	83	Silah	1	0.39
36	Abla	1	0.39	84	Su Şişesi	1	0.39
37	Aidiyet	1	0.39	85	Takım Kaptanı	1	0.39
38	Aile	1	0.39	86	Tarih	1	0.39
39	Anpanman	1	0.39	87	Taşıyıcı	1	0.39
40	Araba	1	0.39	88	Terazi	1	0.39
41	Aşık	1	0.39	89	Toprak	1	0.39
42	Ayçiçeği	1	0.39	90	Umut	1	0.39
43	Baba	1	0.39	91	Vaha	1	0.39
44	Bal Arısı	1	0.39	92	Vampir	1	0.39
45	Başlangıç Çizgisi	1	0.39	93	Yardımsever	1	0.39
46	Batman	1	0.39	94	Yol	1	0.39
47	Bina Kolonu	1	0.39	95	Yönetici	1	0.39
48	Buz	1	0.39		Toplam	254	100

Tablo 2 değerlendirildiğinde, Şerife Bacı için toplamda 254 öğrencinin 95 farklı metafor geliştirdiği görülmektedir. En fazla üretilen metaforların sırasıyla; “kahraman” (f=54, %21.26), “anne” (f=28, %11.02), “asker” (f=10, %3.94), “vatansever” (f=8, %3.15), “güçlü bir kadın” (f=7, %2.76) ve “Türk Bayrağı” (f=7, %2.76) olduğu anlaşılmaktadır. Fakat geliştirilen metaforlara bakıldığında büyük bir bölümünün (f=60) yalnızca tek bir öğrenci (%0.39) tarafından belirtildiği dikkat çekmektedir. Metafor başına düşen ortalama katılımcı sayısı (Toplam Metafor/Metafor Sayısı) ise 2.67 olarak hesaplanmaktadır.

Öğrencilerin geliştirmiş oldukları metaforlar, gerekçeleri temel alınarak çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin Şerife Bacı hakkında geliştirdikleri metaforlar kategorileriyle birlikte Tablo 3’te sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Şerife Bacı’ya yönelik geliştirdikleri metafor kategorileri

Sıra No	Kategoriler	Metafor Adları	Metafor Sayısı	Toplam Metafor
1	Fedakâr olarak Şerife Bacı	Abla, Altın, Anka Kuşu, Anne, Anpanman, Araba, Asker, Aslan, Aşık, Kağrı, Atatürk, Ayçiçeği, Azimli, Batman, Buz, Çelik, Cesur, Güçlü Bir Kadın, Çanta, Dedektif, Demir, Devlet, Duvar, Ev, Fedakarlık, Kahraman, Kamyon, Kale, Kalp, Kara Fatma, Karınca, Kaya, Komutan, Koruyucu, Kurtarıcı, Kurtuluş, Melek, Mermi, Meşe Ağacı, Savaşçı, Su Şişesi, Ölümsüz, Ömer Halis Demir, Örnek, Özgürlük, Palto, Savaşçı, Sevgi, Türk Bayrağı, Umut, Vaha, Vatan, Vatansever, Yağmur, Yardımsever	55	139
2	Cesur olarak Şerife Bacı	Aidiyet, Anadolu Kadını, Anne, Asker, Aslan, Kağrı, Ateş, Azimli, Baba, Bal Arısı, Dağ, Demir, Duvar, Ejderha, Güçlü Bir Kadın, Güneş, Herkül, Kahraman, Kale, Kararlılık, Kaya, Kitap, Korkusuz, Köpek, Melefiz, Melek, Mermi, Milliyetçi, Özgürlük, Seyit	38	68

		Onbaşı, Silah, Taşıyıcı, Türk Bayrağı, Toprak, Vampir, Vatan, Vatansever, Yol		
3	Yansıtıcı olarak Şerife Bacı	Aile, Anne, Altın, Anadolu Kadını, Anka Kuşu, Asker, Ateş, Ayna, Başlangıç Çizgisi, Bina Kolonu, Çınar Ağacı, Elmas, Güneş, Işık, İnternet, Kahraman, Kalkan, Kuş, Milliyetçi, Özgürlük, Sembol, Türk Bayrağı, Terazi, Vatan, Yağmur	25	30
4	Şefkat olarak Şerife Bacı	Anne, Padişah, Tarih, Kedi, Huzur, Melek, Karınca	7	9
5	Lider olarak Şerife Bacı	Aslan, Kahraman, Kalp, Millet, Piyon, Takım Kaptanı, Yönetici	7	8

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin Şerife Bacı'ya ilişkin geliştirdikleri metaforlar, ortak özellikleri ve benzerlikleri bakımından beş farklı kategoride toplanmaktadır. Bu kategorilerin meydana getirilmesinde öğrencilerin metaforlara sundukları gerekçeler ve metaforların kaynağını oluşturan düşünceler etkili olmuştur.

Kategori 1: Fedakâr olarak Şerife Bacı

Tablo 3'e bakıldığında, "fedakâr olarak Şerife Bacı" kategorisinin toplamda 55 metafor ve 139 katılımcıdan (%54,72) oluştuğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde en çok tekrarlanan metaforun "kahraman" (f=33)' olduğu anlaşılmaktadır. Metaforların geliştirilme gerekçelerine ilişkin örneklerden bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

"Şerife Bacı kahraman gibidir. Çünkü vatanı için kendi canını feda etmiştir." (EÖ, 41)

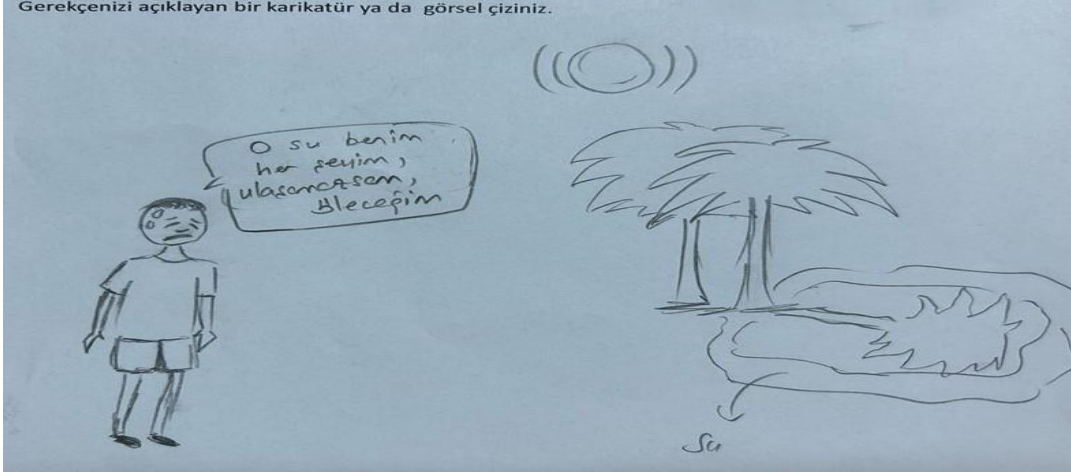
"Şerife Bacı Türk Bayrağı gibidir. Çünkü hayatını bayrağa adanmış kadın, bayrak gibi asil, Türk bayrağı kadar özgürdür. Türk bayrağı gibi vatanı için dalgalanmıştır." (KÖ, 9)

"Şerife Bacı ateş gibidir. Çünkü ne kadar zorluk çekse de o zorlukların üstesinden gelmeye çalışmıştır. Yüreğindeki Anadolu sevgisi hiçbir zaman sönmemiştir." (EÖ, 92)

"Şerife Bacı vatan gibidir. Çünkü vatanımızın bir karış toprağı için bebeğinden vazgeçmiştir." (EÖ, 16)

"Şerife Bacı vaha gibidir. Çünkü yanlış hatırlamıyorsam vahalar çölde su bulunan yerlerdir. Şerife Bacı da çöldeki insanın su ihtiyacını karşılamasına benzer şekilde ülkemizin en zor anında hayat verenlerden birisidir." (KÖ, 32)

KÖ, 32 tarafından çizilen bir görsel. (vaha metaforu)

Kategori 2: Cesur olarak Şerife Bacı

Tablo 3 değerlendirildiğinde “cesur olarak Şerife Bacı” kategorisi toplamda 38 metafor ve 68 katılımcıdan (%26,77) oluşmaktadır. İlgili kategorideki frekans dağılımlarında en çok tekrarlanan, “fedakâr olarak Şerife Bacı” kategorisine benzer şekilde “kahraman” (f=19) metaforudur. Bu kategorideki metaforların geliştirilmesine dair örneklerden bazıları aşağıda bulunmaktadır:

“Şerife Bacı kahraman gibidir. Çünkü cephedeki askerlerimize korkmadan, cesurca cephaneye taşımıştır.” (EÖ, 68)

“Şerife Bacı baba gibidir. Çünkü güçlü ve kararlıdır.” (EÖ, E71)

“Şerife Bacı vampir gibidir. Çünkü vampirlerin güçleri de vampir olduktan sonra artıyor. Şerife Bacı'nın gücü de savaş esnasında artmıştır.” (KÖ, 73)

“Şerife Bacı bal arısı gibidir. Çünkü bal arıları da kovanlarını her türlü tehlikeye karşı canları pahasına korurlar.” (KÖ, 28)

“Şerife Bacı kitap gibidir. Çünkü her kitabın kendine özgü bir hikayesi olur. Şerife Bacı'nın da kendine özgü çok cesurca ve merhametçe bir hikayesi vardır.” (KÖ, 105)

“Şerife Bacı köpek gibidir. Çünkü korkusuz ve sadık bir karaktere sahiptir.” (EÖ, 87).

EÖ, 87 tarafından çizilen bir görsel. (köpek metaforu)

Kategori 3: Yansıtıcı olarak Şerife Bacı

Tablo 3'ten “yansıtıcı olarak Şerife Bacı” kategorisinin toplamda 25 metafor ve 30 katılımcıdan (%11,81) meydana geldiği tespit edilmektedir. Bu kategorinin frekans dağılımlarına dikkatlice bakıldığında, en çok tekrarlananların “Anadolu kadını”, “ateş”, “ayna”, “güneş” ve “sembol” (f=2) metaforları olduğu görülmektedir. İlgili kategorideki metaforların geliştirilme gerekçelerine yönelik örneklerden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Şerife Bacı Anadolu kadını gibidir. Çünkü kurtuluş savaşında mücadele gösteren Türk kadını temsil eden bir annedir.” (EÖ, 14)

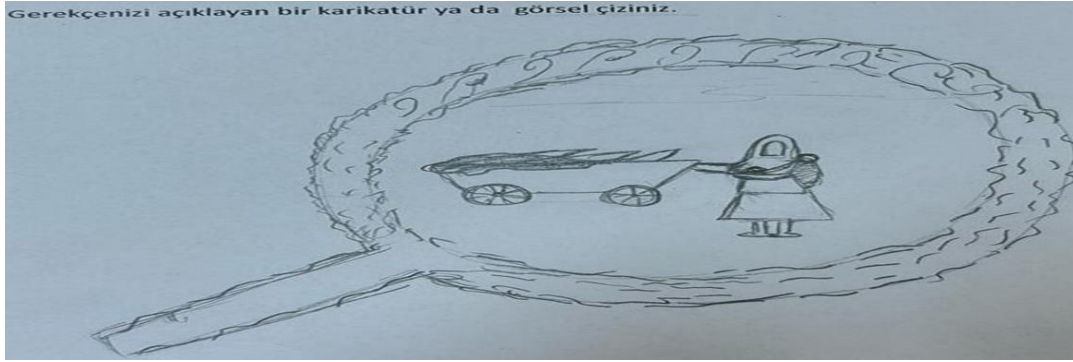
“Şerife Bacı sembol gibidir. Çünkü ülkemizde yaşayan herkese örnektir.” (KÖ, 36)

“Şerife Bacı milliyetçi gibidir. Çünkü Türklerin kahramanlıklarını, yiğitliklerini, vatan sevgilerini yansıtıyor.” (KÖ, 35)

“Şerife Bacı terazi gibidir. Çünkü bizlere kızlar ve erkekler arasında çok fazla fark olmadığını göstermiştir.” (EÖ, 11)

“Şerife Bacı ayna gibidir. Çünkü Anadolu kadınının değerini yansıtır.” (KÖ, 15)

KÖ, 15 tarafından çizilen bir görsel. (ayna metaforu)

Kategori 4: Şefkat olarak Şerife Bacı

Tablo 3'te, “şefkat olarak Şerife Bacı” kategorisinin toplamda 7 metafor ve 9 katılımcıdan (%3,54) oluştuğu görülmektedir. İlgili kategorideki metaforların frekans dağılımlarında, en çok tekrarlanan metaforun “anne” (f=3) olduğu saptanmaktadır. Metaforların geliştirilme gerekçelerine ilişkin örneklerden bazıları aşağıdadır:

“Şerife Bacı anne gibidir. Çünkü vatanımızı bir anne şefkati ile kucaklamıştır.” (EÖ, 38)

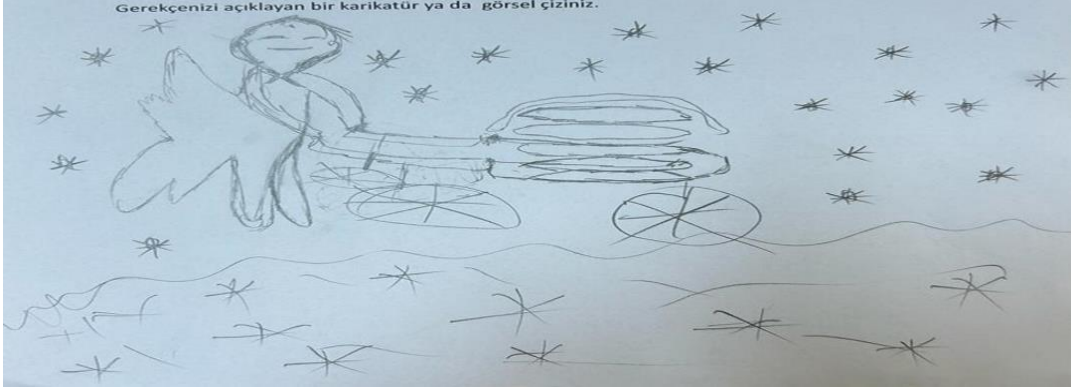
“Şerife Bacı padişah gibidir. Çünkü gönlü zengindir.” (KÖ, 1)

“Şerife bacı tarih gibidir. Çünkü bize tarihimizle ilgili bir bilgi veriyor. Bütün yükleri sevgiyle, bayrak sevgisiyle taşımıştır.” (KÖ, 54)

“Şerife Bacı huzur gibidir. Çünkü ben onun tatlı ve samimi olduğunu düşünüyorum.” (KÖ, 86)

“Şerife Bacı melek gibidir. Çünkü sadece melekler bu kadar iyi olabilir.” (KÖ, 118)

KÖ, 118 tarafından çizilen bir görsel. (melek metaforu)

Kategori 5: Lider olarak Şerife Bacı

Tablo 3'e göre, "lider olarak Şerife Bacı" kategorisinin toplamda 7 metafor ve 8 katılımcısı (%3,15) bulunmaktadır. Frekans dağılımlarından ise en sık tekrarlananın "aslan" (f=2) metaforu olduğu anlaşılmaktadır. Metaforların geliştirilmelerine yönelik örneklerden bazıları aşağıda belirtilmiştir:

"Şerife Bacı aslan gibidir. Çünkü güçlü ve lider bir özelliği vardır." (EÖ, 116)

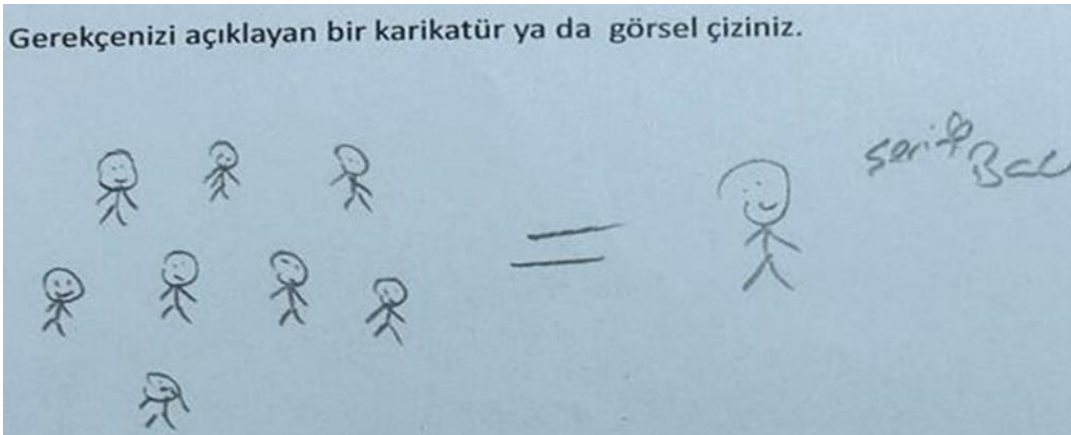
"Şerife Bacı takım kaptanı gibidir. Çünkü takım kaptanı gibi Şerife Bacı yaptıklarıyla bu mücadeleye öncülük etmiştir." (EÖ, 18)

"Şerife Bacı yönetici gibidir. Çünkü kendisini yüce yürekli bir yönetici olarak görüyorum. O gerçekten yönetici olmayı hak eden birisi, kim feda eder ki canını? Ama o feda etti. O bizim geleceğimizdir." (KÖ, 57)

"Şerife Bacı piyon gibidir. Çünkü normalde mermi taşınması büyük bir şey değilmiş gibi gelse de piyon gibi sona vardığında bütün her şeyi tersine çevirebilir. Şerife bacı gibi pes etmeden hedefine varan piyon oyun dışına çıkar ama daha güçlü vezir gibi önemli kozu oyuna çeker, Şerife Bacı da şehit düştü ama o mermilerle savaş kazanıldı." (EÖ, 77)

"Şerife Bacı millet gibidir. Çünkü bu milletin birlik ve beraberliği için yapılabilecek her şeyi tek başına yapabilecek güce sahiptir." (KÖ, 25)

KÖ, 25 tarafından çizilen bir görsel. (millet metaforu)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, sekizinci ve on ikinci sınıfta öğrenimlerine devam eden öğrencilerin Şerife Bacı'ya yönelik sahip oldukları algıları metaforlarla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılım gösteren 254 öğrencinin cevaplarından Şerife Bacı için toplamda 95 adet geçerli metaforun (kahraman, anne, asker, vatansever, güçlü bir kadın, Türk Bayrağı, aslan, mermi, Anadolu kadını, Atatürk, azimli, melek, vatan, ateş, Güneş, fedakarlık, özgürlük, savaşçı, altın, anka kuşu, ayna, çelik, demir, duvar, kağıt, kale, kalp, karınca, kaya, koruyucu, milliyetçi, örnek, sembol, Seyit Onbaşı, yağmur vb.) geliştirildiği bulgusuna varılmıştır. Buradan hareketle, Milli Mücadele'nin kahramanlarından olan Şerife Bacı'nın sadece tek bir metaforla açıklanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer tarihi şahsiyetlere yönelik yürütülen araştırmalarda da öğrenciler birden fazla metafor geliştirirken (Kılcan, Akbaba ve Gülbudak, 2017, s. 555; Batur ve Özcan, 2019, s. 94) onları askeri ve siyasi alanlardaki tarihi kahramanlarla ilişkilendirmişlerdir. Öğrencilerin tarihi kahramanları alanyazında belirtildiği gibi zamansız olarak algılamaları da tarihi kahraman kavramını doğru bir şekilde anlamlandırdıklarını kanıtlar niteliktedir (Faiz ve Karasu Avcı, 2019, s. 717).

Öğrencilerin Şerife Bacı hakkında geliştirdikleri metaforlar arasında en sık tekrarlananın “kahraman” olduğu saptanmıştır. Bu noktada öğrenciler, Şerife Bacı'yı Milli Mücadele sürecine önemli katkıda bulunan önemli kahramanlarından birisi olarak tanımlamışlar ve vatani için kendini hiç düşünmeden feda etmesini önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Yürütülen diğer araştırmalarda da tarihi şahsiyetlere yönelik kahraman algısının sahip olduğu görülmektedir (Ungan, Cevher ve Kurt, 2017, s. 185; Torun, Doğan ve Gülüm 2020, 84; Özcan ve Batur, 2023, s. 290). Şerife Bacı'nın Milli Mücadele kahramanları arasında değerlendirilmesinin de bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin Şerife Bacı'ya yönelik ürettikleri metaforların gerekçeleri temel alınarak “fedakâr olarak Şerife Bacı”, “cesur olarak Şerife Bacı”, “yansıtıcı olarak Şerife Bacı”, “şefkat olarak Şerife Bacı” ve “lider olarak Şerife Bacı” olmak üzere beş farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Analizlerin ardından da metaforların en çok “fedakâr olarak Şerife Bacı” kategorisinde toplandığı tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin Şerife Bacı'nın kendi canından vazgeçerek vatani ve çocuğu için yaptığı fedakârlıkları vurgulamaları sonucu ortaya çıkmıştır. Torun, Doğan ve Gülüm'ün (2020, s. 84) araştırmasında da Seyit Onbaşı'nın yaptığı fedakârlıklara atıfta bulunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Şerife Bacı hakkında ürettikleri metaforların gerekçeleri doğrultusunda “cesur olarak Şerife Bacı” kategorisi geliştirilmiştir. Öğrencilerin Şerife Bacı'nın kar kış demeden zorlu iklim koşullarında korkusuzca ve güçlü bir şekilde mücadele ettiğini belirtmeleri bu kategorinin geliştirilmesine yol açmıştır. Torun, Doğan ve Gülüm'ün (2020, s. 80) yürüttükleri araştırmada da Seyit Onbaşı'nın fiziki yapısını ve kas kuvvetini güç temasında ifade ettikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin ürettikleri metaforların gerekçeleri kapsamında geliştirilen bir diğer metafor kategorisi de “yansıtıcı olarak Şerife Bacı” olmuştur. Bu kategorinin geliştirilmesinde özellikle lise öğrencilerinin, Şerife Bacı'nın Anadolu kadını temsil ettiğini vurgulamaları ve karakteriyle Türk milleti için sembol bir isim olduğunu belirtmeleri etkili olmuştur.

Metaforların gerekçeleri incelendiğinde, öğrencilerin Şerife Bacı'yı, sevecen, iyi kalpli, tatlı ve samimi buldukları saptanmıştır. Bu bağlamda, “şefkat olarak Şerife Bacı” kategorisi geliştirilmiştir. Metaforlar incelenirken de tüm öğrencilerin Şerife Bacı için olumlu duygular yüklediği neticesine varılmıştır. Bu anlamda öğrenciler için Şerife Bacı'nın iyi bir rol model olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ceran'ın (2015, s. 154) araştırmasında da Milli Mücadele'de görev alan yerel kahramanların öncelikle vatanseverlik olmak üzere birlik-beraberlik, cesaret, güvenilirlik, dayanışma, azim, inanç, kararlılık, özgürlük, sabır, sorumluluk ve ümit gibi karakter özelliklerini geliştirmede çocuklar için rol model niteliği

taşıyabilecekleri bulgusuna ulaşılmıştır. Yürütülen diğer araştırmalarda da neredeyse tüm öğrencilerin milli kahramanlara yönelik olumlu bir algıya sahip oldukları belirlenmiştir (Batur ve Özcan, 2019, s. 95; Karaman, 2019, s. 59; Özcan ve Batur, 2023, s. 293). Diğer yandan İmik Tanyıldızı'nın (2011, s. 116) araştırmasında tarihi şahsiyetlerden Mevlana'nın hoşgörüsü, ilahî aşk ve tasavvufu, Yunus Emre'nin insan sevgisi, şiir-ilahî, ilahî aşkı, Hacı Bektaş Veli'nin Bektaşilik, insan sevgisi ve tasavvufu çağrıştırdığı bulunmuştur. Öğrencilerin üretmiş oldukları metaforlar dikkatlice incelendiğinde öğrencilerin belli bir bölümünün kendisini lider olarak nitelendirdikleri belirlenmiştir. Bu gerekçeden yola çıkarak “lider olarak Şerife Bacı” kategorisi oluşturulmuştur. Kılcan, Akbaba ve Gülbudak'ın (2017, s. 555) araştırmasında da katılımcılar Hoca Ahmed Yesevi'yi “yol gösteren, aydınlatan” gibi lider özelliklere sahip bir tarihi şahsiyet olarak algılamışlardır.

Özetle araştırmaya katılan öğrencilerin, Şerife Bacı'yı, en fazla “kahraman”, “anne”, “asker”, “vatansever”, “güçlü bir kadın” ve “Türk Bayrağı” gibi metaforlarla belirttikleri tespit edilmiştir. Gerekçeleri doğrultusunda kategorik sınıflandırma yapıldığında ise Şerife Bacı hakkında geliştirilen metaforların daha çok “fedakâr olarak Şerife Bacı” ve “cesur olarak Şerife Bacı” kategorilerinde toplandığı saptanmıştır. Neticede öğrencilerin Şerife Bacı'yı daha çok göstermiş olduğu cesur ve fedakârca davranışla ilişkilendirdikleri, güçlü bir insan olarak nitelendirdikleri anlaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Değerler eğitiminde Şerife Bacı'dan rol model olarak yararlanılmalıdır.
- Şerife Bacı'ya yönelik diğer sınıf düzeylerinin sahip oldukları algılar metaforlar yoluyla incelenerek araştırma bulguları karşılaştırılmalıdır.
- Farklı Milli Mücadele kahramanları için de benzer bir çalışma yürütülmeli ve araştırma bulgularıyla karşılaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aslan, M. (2009). *Değerler eğitiminde kahramanlardan yararlanma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Batur, Z., & Özcan, H. Z. (2019). Ortaokul öğrencilerinin Dede Korkut algıları: Metaforlar. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8(19), 83-99.
- Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından Millî Mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansımaları: “Kurtuluşun Kahramanları” kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi*, 8(24), 135-157.
- Demircioğlu, İ. H., & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: *Amaç, işlev ve içerik*. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 59-88.
- Duran, E. (2012). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Nasreddin Hoca ve Keloğlan'a ilişkin bilgi ve algı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 371-384.
- Elban, M. (2018). Tarih düşüncesinde ve eğitiminde kahramanların/büyük adamların rolü. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 11(22), 98-116.
- Elmas, E. (2007). *Türkiye'de modernlik okuması: İlköğretim çocuklarında Atatürk algısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

- Faiz, M., & Karasu Avcı, E. (2019). Tarihi kahramanların değerler eğitiminde rol model olarak kullanılmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin algıları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 694-724.
- Gündüz, S., & Ocak, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin Yesevi algısı. *Turkish Studies*, 11(18), 249-260.
- İmik Tanyıldızı, N. (2011). Türk kültürünün gençlere tanıtımında medyanın rolü: Hacı Bektaş Velî, Mevlana ve Yunus Emre üzerine bir araştırma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (59), 101-118.
- Karakuş, N., & Çoksever, P. (2019). Değerler eğitiminde rol model olarak kadın kahramanlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10(20), 46-62.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (23. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karagözoğlu, N. (2018). Sosyal bilgiler dersinde vatanseverlik değerinin kazandırılmasında kadın kahramanların yaşam öykülerinin kullanılması. *International Journal of Field Education*, 4(2), 97-110.
- Karaman, F. (2019). *Makedonyalı Türk öğrencilerin Türkiye ve Atatürk algısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2023). Şehit Şerife Bacı. Erişim Adresi: <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-94814/sehit-serife-baci.html>
- Kılcan, B. (2021). Eğitim bilimlerinde metaforların veri toplama aracı olarak kullanılması, örnek bir uygulama. B. Kılcan (Ed.), *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* (4. Baskı) (ss. 89-108). Ankara: Pegem Akademi.
- Kılcan, B., Akbaba, B., & Gülbudak, B. (2017). Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin Hoca Ahmet Yesevî algıları. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(2), 549-564.
- Koç, S., (2011). Türklerde kadın ve Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihî romanlarında kadın motifi. *Erdem Dergisi*, (60), 155-186.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Okur, A. (2012). Hacı Bektaş Velî ve ilgili kavramların tanınabilirlik/algısı üzerine bir araştırma ve öğretim programlarındaki (MEB) durumu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (64), 199-218.
- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Özcan, H. Z., & Batur, Z. (2023). Ortaokul öğrencilerinin Köroğlu algısı: Metaforik bir analiz. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 274-297.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Torun, F., Doğan, Y., & Gülüm, K. (2020). Seyit Onbaşı'nın Çanakkale Savaşlarındaki rolüne yönelik öğrencilerin ve öğretmen adaylarının metaforik algıları: Boylamsal bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(43), 63-86.

- Ungan, S., Cevher, T. Y., & Kurt, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili algılarının belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 179-188.
- Uyar, Ü. (2020). *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği adaylarının Atatürk algısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Yazıcı, H. (2014). Öğretmen adaylarının Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilikle ilgili temel bilgi ve tutum düzeyleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (72), 109-123.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Öğrencilerin Şerife Bacı'ya Yönelik Algıları

Değerli öğrenciler, bu form öğrencilerin Şerife Bacı'ya yönelik algılarını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın gerçek sonuçları yansıtması, sorulara vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Cevaplarınız sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacağından kesinlikle gizli tutulacaktır. Kıymetli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederim.

Cinsiyet: Erkek () Kız ()

Sınıf Düzeyi: 8. Sınıf () 12. Sınıf ()

Şerife Bacı gibidir. Çünkü

Gerekçenizi açıklayan bir karikatür ya da görsel çiziniz.

Millî Mücadele Kahramanlarından Şerife Bacı'ya Yönelik Öğrenci Algıları

Student Perceptions towards Şerife Bacı One of the Heroes of the Millî Mücadele

Alperen ÇALIŞKAN & Yusuf YILDIRIM

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In education and training processes, national heroes can be utilized in processes such as teaching history subjects, national identity construction, personality development, character and value acquisition. It is thought that the use of national heroes will contribute to the cognitive and affective development of students. Prior to this situation, determining the perceptions of students towards national heroes also allows for a more qualified management of education and training processes. Therefore, confirming students' perceptions of Şerife Bacı, one of the heroines of the Millî Mücadele, at an early age will guide curriculum developers, textbook preparers and teachers on what kind of method they should follow be a guide for educators in future. Nevertheless, when the literature was analyzed, it was concluded that there isn't research that determined how students perceived Şerife Bacı, one of the significant figures of the Millî Mücadele. In this connection, the goal of the research is to identify the metaphors that eighth and twelfth grade students have for Şerife Bacı.

In this context, the following research questions were tried to be answered:

1. What are the metaphors of eighth and twelfth grade students have for Şerife Bacı?
2. Under which conceptual categories can the metaphors of eighth and twelfth grade students regarding Şerife Bacı be grouped according to their common characteristics?

Method

In this research, which aims to identify students' perceptions of Şerife Bacı through metaphors, was designed as a qualitative study in the descriptive survey model. The study group of this research consists of eighth and twelfth grade students who continue their education in various schools in Tosya district of Kastamonu province. Since the hometown of one of the researchers is Tosya district, the students were selected through easily accessible sampling, which is one of the purposive sampling methods. The opinions of two different field educators (history - social studies) were consulted in the preparation of the data collection tool. A metaphor form consisting of three parts was developed after receiving expert opinions. In the first part of this form, there are two questions to identify the gender and grade levels of the students; in the second part, the expression "Şerife Bacı is like..... Because" was used to find out the metaphor perceptions of the students towards Şerife Bacı. In the third part of the form, students were

asked to draw pictures or cartoons in order to better reflect their perceptions and for the researchers to make better sense of the metaphors. Students were given 20-30 minutes to complete the forms. During this period, a total of 262 responses were received from the participants. Among the responses, eight forms were deemed invalid due to incomplete responses. The content analysis method was preferred to analyze the metaphors developed to determine student the perceptions towards Şerife Bacı. In addition, five different stages (coding and weeding the data, compilation of sample metaphor, categories developing, ensuring validity and reliability, and transferring the data to the computer) were followed in the process of data analysis and interpretation.

Findings

A total of 254 students participating in the study developed 95 different metaphors for Şerife Bacı. The vast majority these metaphors were expressed by only one student. Among the developed metaphors, it was identified that the most repetitive ones were “hero”, “mother”, “soldier”, “patriot”, “strong a woman” and “Turkish Flag”. When the average number of participants per metaphor is calculated (Total Metaphors/Number of Metaphors), this number is 2.67. Based on the reasons for the metaphors that the participant students produced for Şerife Bacı, five different conceptual categories emerged. These conceptual categories according to the number of participants are listed as; “Şerife Bacı as a self-sacrifice”, “Şerife Bacı as a brave”, “Şerife Bacı as a reflector”, “Şerife Bacı as a compassion” and “Şerife Bacı as a leader”.

Conclusion and Discussion

In this study, the perceptions of students about Şerife Bacı were tried to be determined with metaphors. Based on the feedback from the students, it was determined that Şerife Bacı could not be explained with only a single metaphor, but she was mostly associated with the "hero" metaphor. From the five different categories created, the highest number of these categories was reached in the “Şerife Bacı as a self-sacrifice” category; in the category of “Şerife Bacı as a brave”, a remarkable result was achieved. Therefore, it was understood that the students associated Şerife Bacı with her brave and self-sacrificing behavior and described her as a strong person. In addition, it was determined that some of the students perceived Şerife Bacı as a leader based on their justifications. As a result of the research, it was understood that all of the participating students had a positive perception of Şerife Bacı. In this context, it was determined that the students found Şerife Bacı to be affectionate, kind-hearted, sweet and sincere. In terms of, Şerife Bacı should definitely be utilized as a role model in the lessons.